
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2014:5

Vigselrätten och Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:46 med förslag om att kyrkostyrelsen får i uppdrag att verka för dels att äktenskap endast kan ingås genom en civilrättslig process, dels att Svenska kyrkan avstår från vigselrätten. Vigseln är en stor kontaktyta i situationer som är positiva för människor. Det är också en rit där teologi och juridik samverkar för trygghet och stabilitet.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:46 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:46 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2014:46 av Berth Löndahl, Vigselrätten och Svenska kyrkan

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att äktenskap endast kan ingås genom en civilrättslig process.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan därmed avstår från vigselrätten och endast har rätt att välsigna borgerligt ingånget äktenskap.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:46 i Ln 2014:1y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Äktenskapslagstiftningen

Den 1 april 2009 beslutade riksdagen om en ny äktenskapslag som gäller sedan den 1 maj 2009. Den avgörande förändringen med den nya lagen var att institutet och begreppet äktenskap omfattar såväl par av olika kön som par av samma kön.

För Svenska kyrkans del innebar lagen att hon, i likhet med andra kyrkor och samfund, måste ansöka om vigselrätt samt om vigselbehörighet för sina vigselförrättare, det vill säga präster. Lagen är tydlig med att någon plikt att alltid viga dem som så önskar inte finns för prästerna.

Trossamfund med vigselrätt

Idag finns i Sverige cirka 40 trossamfund som har beviljats vigselrätt av Kammarkollegiet. Angående ansökan om vigselrätt säger Kammarkollegiet:

För att få tillstånd att förrätta vigsel ska trossamfundet ha en varaktig verksamhet och en organisation som klarar av att tillämpa den svenska lagstiftningens bestämmelser om vigsel. Samfundets befattningshavare får inte heller genomföra ceremonier som ger upphov till sådana äktenskapsliknande förbindelser som avses i 4 kapitlet 4 c § andra stycket brottsbalken i fall där någon av parterna är under 18 år eller inte samtycker till att ingå förbindelsen.

Svenska kyrkans beslut

Kyrkomötet 2009 beslutade med anledning av den nya äktenskapslagen att:

1. uppdra åt kyrkostyrelsen att hos Kammarkollegiet ansöka om vigselrätt för Svenska kyrkan
2. ändra i kyrkoordningens inledningstext till 23 kap. *Vigsel och välsignelsehandlingar* där på två ställen orden ”kvinnan och mannen” byttes ut mot ”två personer” respektive ”paret ömsesidigt”. Ett stycke om äktenskapets syfte och vad som är konstitutivt för ett äktenskap lades samtidigt till i inledningstexten. Ytterligare ändringar som konsekvens av lagen infördes i kyrkoordningens 42 kap. *Avgifter och uppbörd* samt 56 kap. *Kyrkobokföring och andra register*
3. kompletterande anvisningar till den gällande ordningen för vigselgudstjänst, i de fall makarna är av samma kön, skulle utgöra tillägg till *Den svenska kyrkohandboken*.

Kyrkomötets behandling efter 2009

2010 beslutade kyrkomötet enligt Gudstjänstutskottets betänkande G 2010:4 *Riv upp vigselbeslutet* att avslå en motion i vilken föreslogs en återgång till de formuleringar i kyrkoordningen och kyrkohandboken, som gällde innan 2009 års beslut om vigsel för par av samma kön. Gudstjänstutskottet påtalade att det vid beslutet 2009 poängterades att inom Svenska kyrkan ryms olika åsikter avseende äktenskapet.

Tillsyns- och uppdragsutskottet behandlade 2011 tre motioner i sitt betänkande TU 2011:6 *Förordnande som vigselförrättare m.m.* Det förslag som innebar att säkerställa att samtliga präster i Svenska kyrkan har vigselbehörighet bifölls medan förslaget att ge möjlighet för enskilda präster att avstå vigselförordnande avslogs.

2012 behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet i TU 2012:5 *Präster som avlagt sig behörighet som vigselförrättare* en motion med förslag om redovisning av hur många präster, och från vilka stift, som avlagt sig vigselbehörigheten. Utskottet konstaterade att tillsynsansvaret ligger på stiftsnivå och såg inget särskilt behov av redovisning till kyrkomötet. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att avslå motionen.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:46.

Vigslarna utgör en stor kontaktyta för församlingarna. Det är situationer som står för något positivt i människors livssituation. Där ska kyrkan finnas och erbjuda stöd och välsignelse. Den kyrkliga vigseln i Svenska kyrkans ordning är en rit där teologi och juridik samverkar och från de olika perspektiven ger uttryck för trygghet och stabilitet i det mänskliga livet. Att inte längre erbjuda sådan kyrklig vigsel skulle skada såväl kyrkan som de enskilda människorna.

Det är också grundläggande viktigt att hålla fast vid kyrklig vigsel med tanke på den grupp människor som 2009 fick möjlighet att vigas i kyrkan. Utskottet menar att motionärens förslag kan tolkas som ett avståndstagande från homosexuella och därför står i motsats till kyrkomötets tidigare beslut och Svenska kyrkans hållning i denna fråga.

Motionären menar att en ordning med endast civilrättslig vigsel garanterar likställdhet och jämställdhet i ett mångreligiöst och mångkulturellt samhälle. Kyrkans uppgift bör i stället vara att välsigna civilrättsligt ingångna äktenskap. Gudstjänstutskottet påtalar att lagstiftningen ger utrymme för det mångreligiösa och mångkulturella samhället genom att vigselrätt erbjuds olika trossamfund. Välsignelse över ingånget äktenskap är redan idag en del i det pastorala ansvarstagande som kontinuerligt utförs i församlingarna.

Utskottet poängterar vikten av att hålla fast vid traditionen med Svenska kyrkans vigselrätt. Den civila lagstiftningen är den ram inom vilken olika trossamfund viger. Lagstiftningen är tydlig med att det inte finns någon vigselplikt för enskilda präster. Lagen ger också utrymme för att till exempel katolska kyrkan inte viger alla par. Så länge inte staten kräver att trossamfundet har en äktenskapssyn som överensstämmer med statens finns ingen anledning att ifrågasätta Svenska kyrkans vigselrätt.

Utskottet konstaterar avslutningsvis att det finns anledning att arbeta med en pastoral strategi kring vigseln. Fortfarande finns en föreställning om att kyrklig vigsel är detsamma som ett stort och dyrbart arrangemang. Församlingarna bör på alla sätt försöka informera om att en kyrklig vigsel kan vara en enkel gudstjänst som inte i sig är förknippad med några kostnader för medlemmar i Svenska kyrkan.

Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår Gudstjänstutskottet att kyrkomötet avslår motion 2014:46 i sin helhet.

Uppsala den 25 september 2014

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Nanna Tranströmer, Lennart Åström, Maria Johansson-Berg, Johan Åkesson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Berth Löndahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

G 2014:5 *Övriga närvarande vid beslutstillfället:* Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Roger Olsson, Gun Alingsjö Bäck, Lisa Tegby, Per-Arne Waldenvik, Lena Jönsson, Anders Åkerlund, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för min motion 2014:46.

Berth Löndahl

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:1y

Vigselrätten och Svenska kyrkan

Läronämndens yttrande över motion 2014:46

Med hänvisning till Läronämndens yttranden Ln 2007:1y och 2009:12y konstateras att det ur läromässig synvinkel är möjligt att både behålla vigselrätten och att avsäga sig den.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannessson och Jesper Svartvik.